

BKF_ZOZJ v PS 2022

**Zákon č. 170/2018 Sb.,
o distribuci pojištění a zajištění**

Doc. Ing. Eva Vávrová, Ph.D.

Předmět úpravy

Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropské unie (tj. směrnici IDD) a upravuje

- a) činnost osob oprávněných zprostředkovávat pojištění nebo zajištění, včetně činnosti těchto osob v zahraničí,
- b) práva a povinnosti při distribuci pojištění nebo zajištění
a
- c) působnost správních orgánů v oblasti distribuce pojištění nebo zajištění.

Výjimky z působnosti zákona a omezení působnosti

Tento zákon se nepoužije na

- a) pouhé poskytování obecných informací o pojištění/zajištění za předpokladu, že účelem takové činnosti není napomáhat sjednání nebo změně pojištění nebo zajištění nebo plnění z nich;
- b) distribuci pojištění, je-li pojistitelem osoba, která svou činnost nevykonává jako podnikatel;
- c) srovnání pojištění, neumožňuje-li sjednání nebo změnu pojištění;
- d) likvidaci pojistných událostí.

Na zprostředkování pojištění osobou, která zprostředkovává pouze pojištění, které je doplňkovou službou k dodávanému zboží nebo poskytované službě jako svoji doplňkovou činností a není bankou, spořitelním a úvěrním družstvem, obchodníkem s CP, jestliže

a) se pojištění týká

1. vady, poškození nebo ztráty zboží dodávaného touto osobou,
2. nevyžití nebo vady služby poskytované touto osobou,
3. poškození nebo ztráty zavazadla, nebo
4. jiné pojistné události spojené s cestováním, a

b) výše pojistného pro jedno pojištění nepřesahuje

1. na poměrném ročním základě částku odpovídající hodnotě 600 EUR, nebo
2. částku odpovídající hodnotě 200 EUR, jestliže trvání takového pojištění, včetně jeho prodloužení, nepřesahuje dobu 3 měsíců.

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí:

Distribuce pojištění/zajištění - poskytování nebo zprostředkování pojištění/zajištění;

Poskytování pojištění - jednání pojistitele vlastním jménem, které spočívá v

1. nabízení možnosti sjednat, změnit nebo ukončit pojištění, včetně srovnání pojištění
2. předkládání návrhů na sjednání, změnu nebo ukončení pojištění,
3. provádění přípravných prací směřujících ke sjednání, změně nebo ukončení pojištění včetně poskytování doporučení, nebo
4. sjednání nebo změně pojištění.

Zprostředkování pojištění – jednání jménem pojistitele nebo zákazníka odlišné od poskytování pojištění, které spočívá v

1. nabízení možnosti sjednat, změnit nebo ukončit pojištění, včetně srovnání pojištění
2. předkládání návrhů na sjednání, změnu nebo ukončení pojištění,
3. provádění přípravných prací směřujících ke sjednání, změně nebo ukončení pojištění včetně poskytování doporučení, nebo
4. sjednání nebo změně pojištění, nebo
5. pomoc při správě pojištění a při uplatňování práv z pojištění.

Pojišťovací zprostředkovatel – ten, kdo jako podnikatel zprostředkovává pojištění nebo zajištění;

Pojišťovna – právnická osoba, která je podle zvláštního právního předpisu (ZoP) oprávněna provozovat na území České republiky pojišťovací činnost;

Zajišťovna – právnická osoba, jejíž činností je přebírání pojistných rizik postoupených pojišťovnou nebo jinou zajišťovnou;

Členský stát – členský stát Evropské unie nebo jiný smluvní stát Dohody o Evropském hospodářském prostoru;

Zastoupený – pojišťovna, zajišťovna, samostatný zprostředkovatel nebo poj. zprostředkovatel s domov. členským státem jiným než je ČR, s nimiž má vázaný zástupce nebo doplňkový poj. zprostředkovatel uzavřenou smlouvu, na jejímž základě zprostředkovává pojištění/zajištění;

Pracovník – osoba, která je s pojišťovnou, zaj. nebo s poj. zprostředkovatelem v pracovněprávním vztahu, anebo člen statutárního orgánu P, Z, PZ, nebo jiná osoba s obdobnou působností nebo prokurista, pokud se přímo podílejí na distribuci poj./zaj. nebo jsou za distribuci poj./zaj. odpovědní;

Zákazník – zájemce o pojištění nebo zajištění, pojistník nebo zajistník;

Životní pojištění – pojištění, které spadá do odvětví ŽP podle ZoP;

Rezervotvorné pojištění – životní pojištění, které umožňuje vytvářet z předepsaného pojistného kapitálovou rezervu, jež může být vyplacena oprávněné osobě;

Odměna – provize, úhrada, jiná platba včetně finanční nebo nefinanční výhody, nebo jiná pobídka, které jsou nabízeny nebo poskytovány ve vztahu k distribuovanému pojištění, a to za celou dobu trvání pojištění.

Skupina odbornosti:

1. distribuce ŽP,
2. distribuce pojištění škod na pozemních doprav. prostředcích jiných než drážních vozidlech a poj. odpovědnosti vyplývající z provozu pozemního motorového vozidla, včetně připojištění úrazu,
3. distribuce NŽP občanů,
4. distribuce NŽP týkajícího se podnikatelské činnosti zákazníka,
5. distribuce pojištění velkých pojistných rizik,
6. distribuce zajištění.

Domovský členský stát – členský stát, ve kterém má pojišťovací zprostředkovatel své sídlo nebo bydliště a ve kterém získal oprávnění k činnosti;

Hostitelský členský stát – členský stát odlišný od domovského členského státu, ve kterém má pojišťovací zprostředkovatel pobočku nebo ve kterém zprostředkovává pojištění nebo zajištění na základě svobody dočasně poskytovat služby;

Příslušný orgán dohledu – orgán domovského členského státu, který je oprávněn vykonávat dohled nad provozováním zprostředkovatelské činnosti v pojišťovníctví a který byl jako příslušný orgán oznámen Komisi Evropské unie;

Údaje o osobě

1. U podnikající fyzické osoby jméno, adresa sídla, datum narození a identifikační číslo osoby;
2. U právnické osoby jméno (= název), adresa sídla, identifikační číslo osoby, bylo-li jí přiděleno; u právnické osoby se sídlem v jiném než členském státě (tj. ve třetím státě) též adresa pobočky obchodního závodu (organizační složky podniku) umístěné v České republice;

Trvalý nosič dat – nástroj, který umožňuje spotřebiteli uchování jemu určených informací tak, aby mohly být k dispozici během doby přiměřené účelu informace, a reprodukci těchto informací v nezměněné podobě;

Provozování zprostředkovatelské činnosti na základě práva zřizovat pobočky – každá trvalá přítomnost (usazení se) pojišťovacího zprostředkovatele z členského státu na území jiného členského státu, než je členský stát, ve kterém má tento pojišťovací zprostředkovatel bydliště nebo sídlo;

Svoboda dočasně poskytovat služby – právo pojišťovacího zprostředkovatele s bydlištěm nebo sídlem v členském státě dočasně provozovat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na území jiného členského státu, než ve kterém má pojišťovací zprostředkovatel své bydliště nebo sídlo, a to v rozsahu uděleném příslušným úřadem země jeho bydliště nebo sídla, jestliže tato činnost nemá charakter trvalé přítomnosti na území tohoto jiného členského státu.

Nabízení možnosti stát se pojištěným

- Zákon se použije i na činnost pojistníka spočívající v nabízení možnosti stát se pojištěným, pokud je provozována podnikatelským způsobem;
- Pouze tehdy, nejedná-li se o rezervotvorné pojištění;
- Činnost pojistníka spočívající v nabízení možnosti stát se pojištěným není zprostředkováním pojištění. Pojišťovna vede údaje o osobě, která pro ni vykonává nebo vykonávala v předchozích 10 letech činnost dle odst. 1, s uvedením dne, kdy tato osoba zahájila výkon činnosti a kdy jej ukončila.
- Protiprávní čin, kterého se pojistník dopustil vůči třetí osobě při své činnosti dle odst. 1, zavazuje pojistníka; pokud však pojišťovna na pojistníka nepečlivě dohlížela, ručí za splnění jeho povinností k náhradě škody.

Nabízení možnosti stát se pojištěným

Pojistník může nabízet možnost stát se pojištěným dle odst. 1 pouze tehdy, jestliže:

- a) má pojistný zájem vyplývající z
 - prodeje zboží nebo poskytování služby v rámci svého podnikání,
 - členství pojištěného v zájmovém nebo profesním sdružení,
 - pracovněprávního, služebního vztahu pojištěného k pojistníkovi, nebo
 - kulturních, sportovních či jiných obdobných činností pojistníka;
- b) mají věci, jichž se pojištění týká, téhož vlastníka, nebo
- c) jsou pojištěný a pojistník součástí stejného koncernu.

Osoby oprávněné zprostředkovávat pojištění/zajištění

Zprostředkovávat pojištění nebo zajištění jako podnikatel může za podmínek stanovených tímto zákonem pouze

- a) samostatný zprostředkovatel
- b) vázaný zástupce
- c) doplňkový pojišťovací zprostředkovatel
- d) pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným než je Česká republika.

Zprostředkovávat pojištění jako podnikatel může také pojišťovna, zajištění zajišťovna. Při zprostředkování pojištění/zaj. se na pojišťovnu/zajišťovnu použijí obdobně ustanovení tohoto zákona týkající se samostatného zprostředkovatele.

Samostatný zprostředkovatel

- Samostatným zprostředkovatelem je ten, kdo má oprávnění poskytovat pojištění a zajištění podle oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele vydávané ČNB. Tato kategorie zahrnuje dosavadní pojišťovací agenty a pojišťovací makléře. Výčet podmínek pro udělení oprávnění k činnosti je uveden v § 7 ZDPZ. Oprávnění k činnosti je žadateli uděleno za podmínky, že má sídlo na území České republiky. Dále musí splnit také podmínku důvěryhodnosti. V případě, že žadatelem je právnická osoba, je důvěryhodnost prokazována členem statutárního orgánu nebo jinou osobou s obdobnou působností. Další nezbytnou podmínkou pro získání oprávnění k činnosti je odborná způsobilost. U právnické osoby se odborná způsobilost prokazuje obdobně jako u důvěryhodnosti, a to prokázáním členem statutárního orgánu nebo jinou osobou s obdobnou působností.

- Samostatný zprostředkovatel zprostředkovává pojištění prostřednictvím oprávnění jako pojišťovací agent v případě, že pojištění je zprostředkováno pro pojišťovnu, nebo jako pojišťovací makléř, kdy je pojištění zprostředkováno přímo pro zákazníka. S pojišťovnou nebo zákazníkem je pro výkon činnosti uzavřena písemná smlouva.

- Samostatný zprostředkovatel musí být pojištěn pro případ vzniku škody způsobenou porušením některé z povinností, které stanovuje zákon č.170/2018 Sb. nebo jiné právní předpisy v rozsahu, v jakém se týkají distribuce pojištění, a také předpisy EU týkající se této oblasti. Na jednu pojistnou událost je limit pojistného plnění nejméně ve výši 1 300 380 EUR (pravidelně upravován předpisem EU, poslední úprava nabyla účinnosti 12.6.2020). Pro případ souběhu více pojistných událostí v jednom roce je limit pojistného plnění ve výši 1 924 560 EUR, není-li stanoveno použitelným předpisem Evropské unie jinak. Došlo tak k výraznému navýšení povinného pojištění oproti předchozímu stavu. Pojišťovna nehradí škodu způsobenou samostatným zprostředkovatelem. Nicméně § 14 zároveň uvádí „*pokud ho však nepečlivě vybrala nebo na něho nedostatečně dohlížela, ručí za splnění jeho povinnosti k náhradě škody*“.

- Pojišťovací zprostředkovatel musí podle § 54 odst. 1 písm. a) *„udržovat trvale likvidní finanční jistinu ve výši 4 % z přijatého ročního pojistného, nejméně však ve výši odpovídající hodnotě 18 750 EUR“* nebo podle písm. b) využívat výlučně účet pojišťovny, eventuálně mimořádně k tomu zřízený účet u banky s odděleným vlastním hospodařením pro převody pojistného či pojistného plnění.

- Kompetence samostatného zprostředkovatele provozovat činnost trvá podle § 9 do konce kalendářního roku, jež následuje po kalendářním roce, ve kterém byl samostatný zprostředkovatel zapsán do registru. Po zaplacení správního poplatku samostatným zprostředkovatelem prodlouží ČNB oprávnění k činnosti o dalších 12 měsíců. Výše správního poplatku hrazeného samostatným zprostředkovatelem je 5 000 Kč. Cílem omezení platnosti oprávnění na jeden rok je zejména zajištění působení pouze kvalitních a obchodně aktivních pojišťovacích zprostředkovatelů a zároveň také využití obnovovacího poplatku k financování povolovací a dohledové činnosti ČNB.

Vázaný zástupce

Vázaný zástupce je ten, kdo je oprávněn dle zápisu vázaného zástupce do registru zprostředkovávat pojištění nebo zajištění. Pro výkon činnosti, jež spočívá ve zprostředkování pojištění či zajištění na základě oprávnění, uzavírá vázaný zástupce se zastoupeným písemnou smlouvu. Smlouvu je možné uzavřít pouze s jedním zastoupeným. Vázaný zástupce je zapsán do registru ČNB na základě oznámení, které podává zastoupený.

Vázaný zástupce je oprávněn provozovat činnost do konce kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, ve kterém byl proveden zápis do registru. Obdobně jako u samostatného zprostředkovatele je vázanému zástupci prodlouženo oprávnění k činnosti vždy o 12 měsíců po zaplacení správního poplatku. Zastoupený obdrží neprodleně potvrzení o zaplacení správního poplatku. Podle sazebníku ČNB je výše správního poplatku, jež hradí zastoupený, 1 000 Kč.

- Pokud vázaný zástupce nesplňuje podmínky pro výkon činnosti, musí zastoupený ukončit závazek ze smlouvy bez zbytečného odkladu. Závazek zaniká nejpozději dnem, kdy vázaný zástupce obdrží projev vůle, jež ukončuje závazek. Zároveň však je vázaný zástupce povinen ukončit závazek ze smlouvy bez zbytečného odkladu, pokud přestal splňovat podmínky pro výkon činnosti, jež mu ukládá zákon. Zastoupený má povinnost oznámit ČNB, že závazek ze smlouvy zanikl, prostřednictvím elektronické aplikace ČNB pro registraci subjektů.

V § 20 odst. 1 je uveden výčet, kdy dochází k zániku oprávnění k činnosti vázaného zástupce. Zánik oprávnění k činnosti tak může nastat:

- smrtí fyzické osoby,
- zánikem právnické osoby,
- oznámením o ukončení činnosti,
- zánikem závazku podle § 15 odst. 2 mezi vázaným zástupcem a zastoupeným,
- zánikem oprávnění k činnosti zastoupeného podle tohoto zákona nebo zákona o pojišťovnictví,
- uplynutím doby trvání oprávnění, nedojde-li k prodloužení oprávnění podle § 18 odst. 4, nebo
- odnětím (§ 105).

Doplňkový pojišťovací zprostředkovatel

- Doplňkový pojišťovací zprostředkovatel má oprávnění zprostředkovávat pojištění podle zápisu doplňkového pojišťovacího zprostředkovatele pro daného zastoupeného do registru. Doplňkový pojišťovací zprostředkovatel je oprávněn zprostředkovávat pouze pojištění, jež je doplňkovou službou k dodávanému zboží nebo poskytované službě. Aby mohl doplňkový pojišťovací zprostředkovatel zprostředkovávat pojištění, musí uzavřít se zastoupeným smlouvu písemnou formou. Na rozdíl od vázaného zástupce má doplňkový pojišťovací zprostředkovatel možnost uzavřít smlouvu s jedním nebo více zastoupenými.

Obdobně jako u předchozích pojišťovacích zprostředkovatelů trvá oprávnění k činnosti do konce kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, ve kterém byl proveden zápis do registru. Doplnkovému pojišťovacímu zprostředkovateli může být prodlouženo oprávnění k činnosti vždy o 12 měsíců po zaplacení správního poplatku. Výše správního poplatku pro doplnkového pojišťovacího zprostředkovatele podle sazebníku ČNB činí 1 000 Kč. Poplatek hradí zastoupený a zároveň s ním informuje ČNB, kterým doplnkovým pojišťovacím zprostředkovatelům má být oprávnění na základě zaplaceného správního poplatku prodlouženo. V případě že zastoupený zjistí, že DPZ nesplňuje podmínky pro výkon činnosti, jež stanovuje zákon, je povinen neprodleně ukončit závazek ze smlouvy. I samotný doplnkový pojišťovací zprostředkovatel je povinen ukončit závazek ze smlouvy bez zbytečného odkladu v případě, že přestal splňovat podmínky pro výkon činnosti.

Obecně pro SZ, VZ i DPZ

- Stejně jako doposud musí být pojišťovací zprostředkovatel pro výkon činnosti zapsán v příslušném registru, který je spravován a provozován v elektronické podobě ČNB. ČNB zapisuje do registru osobu podle § 41 zákona č. 170/2018 Sb. jako samostatného zprostředkovatele, vázaného zástupce, doplňkového pojišťovacího zprostředkovatele, pojišťovacího zprostředkovatele s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, nebo akreditovanou osobu.

- Zákon č. 170/2018 Sb. přichází s novým standardem v oblasti odborné způsobilosti pojišťovacích zprostředkovatelů pro distribuci pojištění. Z pohledu ZDPZ se podle § 56 odst. 1 odbornou způsobilostí rozumí *„získání všeobecných znalostí a získání a prohlubování odborných znalostí a dovedností nezbytných pro distribuci pojištění nebo zajištění“*. Přičemž všeobecné znalosti jsou prokázány prostřednictvím vysvědčení o maturitní zkoušce nebo dokladem o dosažení vyššího vzdělání. Nabytí odborných znalostí potřebných pro distribuci pojištění se prokazuje pomocí osvědčení o složení odborné zkoušky podle zákona č. 170/2018 Sb.

Zákon klade důraz na praktické dovednosti, jež jsou nepostradatelné pro způsobilé jednání s klienty. Pro ověřování odborné způsobilosti vzniklo šest nových skupin odbornosti (viz slide č. 10). Cílem jednotlivých skupin odbornosti je oddělení odborných znalostí, jež jsou vyžadovány od pojišťovacích zprostředkovatelů ve spojitosti s tím, jaké pojištění zprostředkovávají. Každý tak nemusí být odborníkem na všechno, ale soustředí se na své odvětví. Odborné znalosti se tak více ověřují do hloubky než do šíře, jak tomu bylo doposud. Odbornost se u pojišťovacího zprostředkovatele při vstupu do odvětví ověřuje prostřednictvím zkoušky.

Na základě požadavku směrnice se poté budou distributoři pojištění průběžně povinně vzdělávat, aby tak došlo k prohlubování jejich znalostí. § 59 odst. 1 zákona č. 170/2018 Sb. uvádí, že rozsah takového prohlubování znalostí by měl činit alespoň 15 hodin za jeden kalendářní rok. Přičemž podle § 59 odst. 2 je prvním kalendářním rokem, ve kterém je osoba povinna absolvovat tzv. následné vzdělání, kalendářní rok, jenž následuje po kalendářním roce, ve kterém byla úspěšně vykonána odborná zkouška. Odbornost uchazečů se bude ověřovat pomocí souboru zkuškových otázek připravených ve vzájemné spolupráci ČNB, Ministerstva financí ČR a odborné veřejnosti. Odborná zkouška probíhá pouze písemnou formou podle § 58 odst. 4. Distributor pojištění je povinen složit odbornou zkoušku nejpozději do 24 měsíců od data účinnosti zákona. Než tuto zkoušku složí, může zprostředkovávat pojištění pomocí dokladu, jež dokazuje splnění požadavků pro odbornost podle ZPZ, nebo prostřednictvím čestného prohlášení

Z hlediska pravidel jednání se zákazníkem je nutné, aby pojišťovna resp. pojišťovací zprostředkovatel distribuoval pojištění s odbornou péčí, kdy takový PZ jedná podle § 72 odst. 1 „*kvalifikovaně, čestně, spravedlivě a v nejlepším zájmu zákazníka*“ a zároveň podle odst. 2 tak „*aby bylo zákazníkovi zřejmé, v jaké pozici a jménem koho pojišťovna nebo pojišťovací zprostředkovatel jedná*“. Podle § 73 odst. 1 je důležité, aby při komunikaci s klientem nepoužíval pojišťovací zprostředkovatel nejasné, nepravdivé, zavádějící či klamavé informace. Jakékoliv obchodní sdělení musí být označeno slovy „obchodní sdělení“ podle odst. 3 tohoto paragrafu.

- Samozřejmostí je rovněž zachování mlčenlivosti ze strany pojišťovny či pojišťovacího zprostředkovatele o jakýchkoliv skutečnostech, které se dozví od klienta ve spojitosti s distribucí pojištění. Z jednání, které vedlo ke sjednání či podstatné změně pojištění, musí pojišťovna nebo pojišťovací zprostředkovatel podle § 79 vypracovat záznam z jednání, jež obsahuje požadavky, cíle a potřeby klienta související s daným pojištěním. *„Součástí záznamu z jednání je i vysvětlení dopadů sjednání nebo podstatné změny pojištění na zákazníka, včetně souvisejících rizik“.*

Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika

Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, může na území České republiky provozovat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví v rozsahu, v jakém je tuto činnost oprávněn provozovat v domovském členském státě, a to po splnění informačních povinností.

Pojišťovací zprostředkovatel může zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví provozovat na území České republiky na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby.

[Samostatný likvidátor pojistných událostí]

- Činnost samostatných likvidátorů pojistných událostí byla z právní úpravy ZDPZ vyjmuta a zařazena do zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (= živnostenský zákon). Na základě přechodných ustanovení zavedených zákonem č. 171/2018 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o distribuci pojištění a zajištění, podle článku 2 odst. 1 *„ten, kdo byl přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona oprávněn provozovat činnost samostatného likvidátora pojistných událostí, může provozovat tuto činnost v souladu se zákonem č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, do doby, než ohlásí živnost vázanou, nejdéle však po dobu 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona“*.